



# Kvalitetsutviklingsplan barnehage og skule 2021-2024

**Budd til brigde: Frå kva til kvifor og korleis!**



Foto: Svavar Fridriksson

**«*Utan kunnskap er livet berre ein skugge av døden.*»** (Molière, 1622 – 1673)



## 1. Føreord

***“Education is the most powerful weapon we can use to change the world.”*** (Nelson Mandela, 2003)

Endring, *brigde* på arkaisk nynorsk, kan vera både krevjande og smertefullt. Det er menneskeleg å ønskja å halda fast ved det kjende og trygge. Likevel er endring naudsynt, særleg om vi ønskjer å ta vare på dei kjende og trygge verdiane. Barnehage og skule lever ikkje eit liv isolert frå omverda. Barnehagen og skulen speglar samfunnet rundt, og når samfunnet endrar seg i eit stadig raskare tempo, blir kravet til endring, endringsvilje og endringskompetanse stadig sterkare for desse viktige samfunnsinstitusjonane og.

Borna som byrjar i barnehagen hausten 2021, kan truleg rekna med å bli pensjonistar rundt år 2090. Dei kjem til å møta eit arbeidsliv som er radikalt ulikt det som foreldra og besteforeldra deira møtte. Truleg er dei fleste av yrka dei kan velja mellom, enno ikkje blitt funne opp! Difor må barnehagen og skulen gje dei danning og utdanning som gjer dei i stand til å møta dei utfordringane dei vil møta gjennom livet. Barnehagen og skulen må førebu dei på endring. På arkaisk nynorsk ville vi sagt at dei må vera *budde til brigde!*

Sjølv om det er mykje vi ikkje veit om framtida, veit vi at det er nokre endringsdrivarar som vil påverka utviklinga:

- Det grøne skiftet vil vera grunnleggjande for politiske retningsval både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette vil gje nye mogelegheiter og trong for ny kunnskap og kompetanse i store delar av arbeidslivet. Samstundes vil det føra med seg at andre delar av arbeidslivet vil ha trong for færre tilsette.
- Vidare digitalisering av samfunnet vil endra både utdanningssektoren, arbeidslivet og alle andre delar av samfunnslivet radikalt.
- Fallande fødselstal, høgare gjennomsnittleg levealder og ein lågare del av folkesetnaden i yrkesaktiv alder vil setja velferdssamfunnet under press og krevja nye løysingar og arbeidsmåtar.

Desse utviklingstrekka stiller både kvar for seg og samla store krav til barnehagen og skulen. Difor er kvalitetsutvikling så viktig. Det som var framifrå praksis i går, er ikkje alltid det i morgen. Det er heller ikkje nok at einskildpersonar endrar praksis. Om vi skal lukkast i kvalitetsutviklingsarbeidet, må den profesjonsfaglege fellesskapen ved barnehagen og skulen utvikla kompetansen sin i lag som kollegum.

Kvalitetsutviklingsarbeid er barnehage- og skulebasert utviklingsarbeid. Det er ved den einskilde skulen og barnehagen utviklingsarbeidet vil ha reell innverknad på kvaliteten. Barnehage- og skuleeigar, altså kommunen, skal fastsetja overordna styringsdokument, hjelpa til i arbeidet gjennom dialog og kontrollera at dei einskilde einingane utviklar seg i rett lei.

Sveio, 02.11.2020

Jostein Førre  
Rådmann

Elisabeth Nygaard  
Kommunalsjef oppvekst og kultur



## 1.0. Innleiing.

Kvalitetsutviklingsplan for barnehage og skule 2021-2024 avløyser planen som var gjeldande for åra 2016-2020. Sveio kommune har valt å ha ein sams plan for barnehage og skule. Bakgrunnen for dette er at kommunen ønskjer å ha eit heilskapleg perspektiv på kvalitetten på tilbodet som blir gjeve til born og unge i alderen 0-16 år.

Omgrepet «tidleg innsats» blir ofte oppfatta som å vera synonymt med å setja inn nok ressursar i første klasse i grunnskulen der elevane byrjar det kalenderåret dei fyller seks år. Dei fleste borna i Sveio, til likt med i resten av Noreg, har bak seg fem år i barnehagen før dei blir skulelevar. Difor er det viktig at ein definerer «tidleg innsats» som noko meir enn ein god skulestart med dyktige pedagogar i første klasse. «Tidleg innsats» startar alt ved fødselen, og dei fem åra i barnehagen gjev eit viktig grunnlag for både danning og utdanning gjennom heile grunnskulen og seinare i livet.

### 1.1. Kvalitetsutviklingsplan 2016-2020 – evaluering.

Planen for 2016-2020 hadde desse fokusområda:

- Språk, lesing og skriving som grunnleggjande dugleikar (felles barnehage og skule)
- VERA SAMAN, eit kompetanseløft i barnehagen (barnehage)
- Systematisk vurderingsarbeid (barnehage)
- Kunnskapsløftet – utarbeiding av nye lokale læreplanar (skule)
- Psykososialt læringsmiljø (skule)

Skule- og barnehagekontoret hadde lagt opp til ein omfattande prosess med involvering av alle partar i skulesamfunnet for å evaluera gjeldande plan og leggja det faglege grunnlaget for ny plan. Seinhastest 2019 og på nyåret 2020 arbeidde barnehagar og skular med spørsmål om både gamal og ny plan, og det blei utarbeidd gode skriftlege attendemeldingar. Planen var å bearbeida desse på eit arbeidsseminar i Hovudutval Oppvekst og Kultur (HOK) 16. mars 2020, men denne tilskipinga måtte avlysast på grunn av utbrotet av Covid-19. Evalueringa av planen for 2016-2020 må difor byggja på innspela som var komne inn skriftleg.

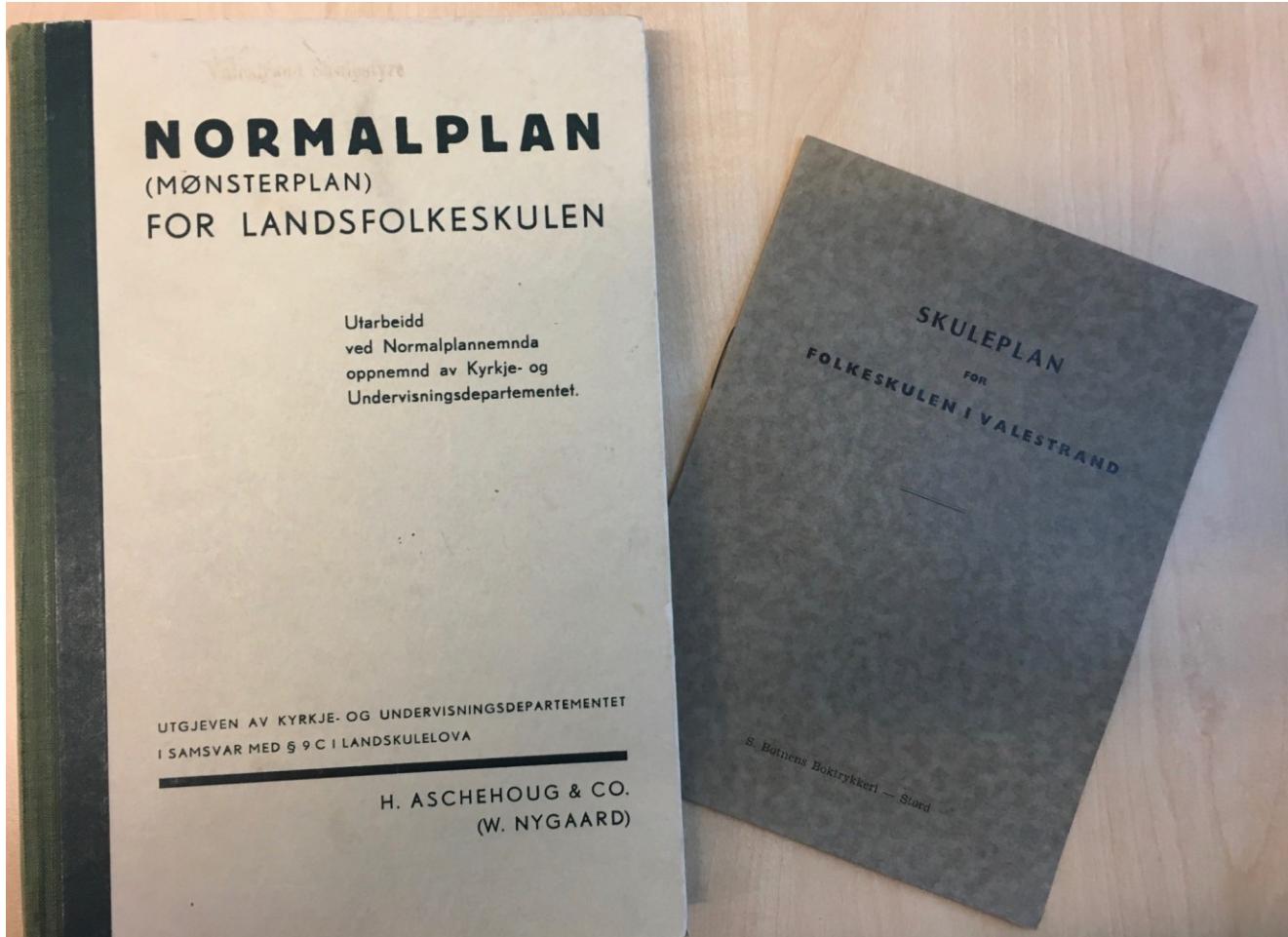
Det blei lagt ned mykje godt arbeid knytt til dei ulike fokusområda. Vi kan trygt gje ei slik kortfatta oppsummering av utviklingsarbeidet sidan 2016:

- Fokuset på språk, lesing og skriving har gjeve resultat. Medvitet er blitt tydeleg sterkare både i barnehage og skule. Lesedugleiken er blitt mykje betre både i 5. klasse og 8. klasse. Språkkommuneprosjektet har gjeve gode resultat, men vi er ikkje i mål enno.
- Kompetanseløftet VERA SAMAN. Dette har gjeve tydeleg endring i form av høgare kompetanse. Omgrepet «autoritative vaksne» er blitt sentralt for personalet si tenking.
- Systematisk vurderingsarbeid er blitt betre. Vurdering er ein naturleg del av personalmøta.
- Skulane har fått opplæring i og røynsle med bruk av modulplanlegging. Dette er viktig når nytt læreplanverk skal innførast.
- Både barnehagar og skular har fokus på det psykososiale miljøet. Sveio kommune har delteke i arbeidet med inkluderande barnehage- og skulemiljø i lag med andre kommunar i FOS i samarbeid med NLA Høgskolen i Bergen.

Attendemeldinga er at vi har fått gode resultat av det arbeidet som er gjort sidan 2016, men at det no er viktig å halda stø kurs vidare, slik at vi held oppe fokuset på utviklingsområda. Det er og naudsynt å prioritera strengt. Fagfornyinga vil krevja mykje av både skuleleiarar og tilsette i skulen den komande



fireårsbolken. Det same gjeld implementering av alle sider av rammeplanen i barnehagen. Difor bør vi ikkje innføra nye store satsingsområde i kvalitetsutviklingsarbeidet no. Om ein ikkje held seg strengt til dei prioriterte områda, kan resultatet bli frustrasjon og slitasje i organisasjonen, slik at utviklingsarbeidet stansar opp. Vi kan med andre ord ikkje gapa over for mykje på ein gong.



Lokalt læreplanarbeid er ikkje av ny dato. Vedtak i Valestrand skulestyre 31/1-1951: *Skulestyret vedtok Normalplanen med nemnde brigde samrøystes.* (Foto: Petter Steen jr.)



## 1.2. Barnehage- og skuleutvikling i eit folkehelseperspektiv.



3.-5. klasse ved Ørevik skule, 1964. Foto utlånt av Vestavind

Lov om folkehelsearbeid (folkehelselova) av 2011 gjev kommunane tydelege plikter og oppgåver andsynes folkehelsearbeidet. Dette går tydeleg fram av § 4, første og andre ledd:

*«Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.*

*Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.»*

Ein god barnehage og ein god skule er truleg dei aller beste verkemidla kommunane rår over i arbeidet for ei betre folkehelse. Mellom anna veit vi at barnehagen og skulen kan vera med på å jamna ut sosial ulikskap og på det viset vera med på å førebyggja framtidig «utanforskap» i høve til arbeids- og samfunnslivet. Som det går fram av lovteksten, *skal* kommunen fremja folkehelsa mellom anna gjennom *tenesteytinga* si.

Kommunen, som barnehage- og skuleeigar, må kunna dokumentera at verksemda i skulane og barnehagane verkeleg er med på å fremja god folkehelse. Difor er kontinuerleg vurderingsarbeid så viktig, og difor må barnehagar og skular jobba kontinuerleg med å utvikla kvaliteten på tilbodet som blir gjeve. Kvalitetsutviklingsplanen er på det viset ein av dei viktigaste reiskapane kommunen har med omsyn til det langsigktige folkehelsearbeidet.



Eit stort folkehelseprosjekt i Bydel Grorud i Oslo gjev eit godt døme på kor viktig barnehagen kan vera for folkehelsearbeidet. Målingar hadde synt at borna i bydelen var mindre fysisk aktive og åt meir usunn mat enn det som var tilrådd frå helsestyremaktene. Prosjektet snudde denne utviklinga etter godt og systematisk arbeid i nært samarbeid med dei føresette. I ein artikkel i Aftenposten 24. august 2015 oppsummerer forfattaren, bydelsdirektør Marit Jansen, årsakene til suksessen slik (kjelde: aftenposten.no):

«*Vi mener det er to hovedårsaker til at vi lykkes med arbeidet vårt: Vi har jobbet systematisk, og vi har satset på kompetanseheving.*

*I praksis betyr dette at barnehagehverdagen i Bydel Groruds barnehager ser annerledes ut enn for to år siden.*

*Fordi fysisk aktivitet er nedfelt i barnehaggenes årsplaner, sikrer vi at aktiviteten blir variert og systematisk. Om våren er det sykling, om vinteren går vi på ski. Vi er også blitt flinkere til å sette i gang aktivitet inne de dagene vi ikke kan gå ut. Innendørs hinderløype er et godt eksempel på dette.»*

Systematisk arbeid og kompetanseheving er dei to suksessfaktorane. Til saman blir det kvalitetsutvikling.

### 1.3. Sentrale styringsdokument barnehage.

«**Møter jeg et barn, så møter jeg et menneske.»** (Anne-Cath Vestly)



Foto: Aud Nilsen

Innhaldet i barnehagen er fastsett i **Rammeplan for barnehagen**, som er ei forskrift til barnehagelova. Verdigrunnlaget til barnehagen er fastsett i føremålpagrapen, § 1, i barnehagelova:

«*Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.*

«*Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.*

«*Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»*



Rammeplanen har utdjupande føresegner om verdigrunnlaget. I tillegg har planen føresegner om desse temaer:

- Ansvar og roller
- Føremålet med og innhaldet i barnehagen
- Barns medverknad
- Samarbeid mellom heimen og barnehagen
- Overgangar
- Barnehagen som pedagogisk verksemnd
- Arbeidsmåtane til barnehagen
- Fagområda til barnehagen

Fagområda til barnehagen er delte inn slik:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, rørsle, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Mengd, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Rammeplanen definerer tydeleg rollene til barnehageeigar og styrar i høve til det pedagogiske utviklingsarbeidet i barnehagen. Barnehageeigar har det overordna ansvaret, medan det utøvande ansvaret for barnehagen sitt utviklingsarbeid ligg til styraren sjølv. Rammeplanen uttrykkjer dette slik:

**Barnehageeigar:** «*Barnehageeigaren har det overordna ansvaret for at barnehagen blir driven i samsvar med gjeldande lover og regelverk, jf. barnehagelova § 7 første ledd. Barnehageeigaren har dermed juridisk ansvar for kvaliteten på barnehagetilbodet.*

*For å kunne gi eit barnehagetilbod av god kvalitet trengst det eit kompetent pedagogisk personale. Det er derfor ein føresetnad at barnehageeigaren legg vekt på dei faglege og pedagogiske vurderingane til dei tilsette i styringa.*

*Barnehageeigaren kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold, jf. barnehagelova § 2 åttande ledd. Den lokale tilpassinga bør gå fram av vedtekten til barnehagen.»*

**Styrar:** «*Styraren er gitt det daglege ansvaret i barnehagen – pedagogisk, personalmessig og administrativt. Styraren skal sørge for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehagelova og rammeplanen, og at personalet utviklar ei felles forståing for oppdraget som er gitt i desse. Styraren skal sørge for at personalet får ta i bruk kompetansen sin. Ein føresetnad for ei forsvarleg pedagogisk og administrativ leiing er eit godt samarbeid med barnehageeigaren, dei pedagogiske leiarane i barnehagen og barnehagepersonalet elles. Styraren leier og følgjer opp arbeidet med å planleggje, dokumentere, vurdere og utvikle innhaldet i og arbeidsmåtane til barnehagen og sørger for å involvere heile personalgruppa.*

*Styraren skal sikre at barnehagen har innarbeidd gode rutinar for å samarbeide med relevante institusjonar, slik som skulen, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tenesta og barnevernet.»*



Rammeplanen legg altså til grunn at utviklingsarbeid er ei av dei viktigaste arbeidsoppgåvene til styrarane i barnehagane, og at barnehageeigaren skal leggja vekt på dei faglege og pedagogiske vurderingane til dei tilsette. Dette må vera førande for korleis vi organiserer det barnehagebaserte utviklingsarbeidet i Sveio kommune:

Barnehageeigar	Styrar
<ul style="list-style-type: none"><li>• Fastsetja sams kommunale utviklingsområde på eit strategisk nivå.</li><li>• Støtta barnehagen i arbeidet med kvalitetsutvikling.</li><li>• Ha løpende dialog med styrar om utviklingsarbeid og kvalitet.</li><li>• Sjå til at barnehagen blir driven i tråd med gjeldande lover og forskrifter.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Gjennomføra kommunalt vedteke utviklingsarbeid tilpassa barnehagen sine faglege vurderingar.</li><li>• Leia barnehagen sitt eige arbeid med utvikling av innhald og arbeidsmåtar.</li><li>• Involvera personalgruppa i utviklingsarbeidet.</li><li>• Ha dialog med barnehageeigar om kvalitet og utviklingsarbeid i barnehagen.</li></ul>

## 1.4. Sentrale styringsdokument skule.

**«Skulen er ikkje livet, og livet innrettar seg ikkje etter skulen; det er skulen som skal innretta seg etter livet.»** (Karen Blixen)

Verdigrunnlaget til skulen er fastsett i føremålsparagrafen, § 1-1, i opplæringslova:

*«Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.*

*Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.*

*Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.*

*Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.*

*Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskarkrong.*

*Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.*

*Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.»*



Vikse skule, tidleg 1950-tal. Foto utlånt av Vestavind

Læreplanverket for grunnskulen og den vidaregåande opplæringa har ein overordna del (tidlegare kalla «generell del») som byggjer på føremålsparagrafen i opplæringslova, og fagplanar for kvart einskilt fag. Fagplanane er nett blitt reviderte gjennom ein omfattande prosess, og innføring av nye fagplanar skjer etter denne tidsplanen:

Skuleåret 2020/2021: 1.-9. klasse, VG1, alle valfaga (også 10. klasse)

Skuleåret 2021/2022: 10. klasse, VG2.

Skuleåret 2022/2023: VG3.

**Overordna del** er eit dokument som konkretiserer og utdjupar verdigrunnlaget som all verksemd i skulen skal byggja på (del 1), prinsipp for læring, utvikling og danning (del 2) og prinsipp for praksisen i skulen (del 3).

**Fagplanane** for dei einskilde faga byggjer på prinsippa i overordna del. Når skulane skal leggja om undervisningspraksisen i tråd med fagfornyinga, må overordna del i læreplanverket liggja til grunn for alt arbeid.



Omgrepet **kompetanse** er tydeleg definert i overordna del av læreplanverket:

«Kompetanse er å kunne tilegne seg og nytte kunnskapar og ferdigheter til å meistre utfordringar og løyse oppgåver i kjende og ukjende samanhengar og situasjonar. Kompetanse inneber forståing og evne til refleksjon og kritisk tenking.»

Dette kompetanseomgrepet er eit viktig element i fagfornyinga. Eit anna svært viktig element er fokuset på **djupnelærings**. Djupnelærings kan vi forstå som det å gradvis utvikla kunnskap og varig forståing av omgrep, metodar og samanhengar i fag og mellom fagområde. Litt forenkla kan vi seia at vi skal gå frå å læra «kva» til heller å læra «kvifor» og «korleis».

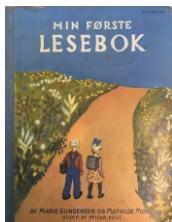
Dei fem **grunnleggjande dugleikane** er framleis med som gjennomgåande element i alle dei nye fagplanane:

- Å kunna lesa
- Å kunna skriva
- Å kunna rekna
- Munnlege dugleikar
- Digitale dugleikar

Dei ulike delane av læreplanverket er forskriftsfesta med heimel i opplæringslova. Skuleeigar har difor plikt etter lova til å sjå til at verksemda ved dei einskilde skulane blir driven i tråd med læreplanverket.

Ny § 13-3e, andre ledd, i opplæringslova gjev tydelege ansvarsrammer for skuleeigar og skule i arbeidet med kvalitetsutvikling: «Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Elevane skal involverast i denne vurderinga.» Det er skulane sjølv som ut frå eigne faglege vurderingar skal gjennomføra det løpende utviklingsarbeidet. Skuleeigar skal sørge for at dette blir gjort. Vi kan då sjå for oss ei slik arbeidsdeling mellom dei to nivåa:

Skuleeigar	Skulen ved rektor
<ul style="list-style-type: none"><li>• Fastsetja sams kommunale utviklingsområde på eit strategisk nivå.</li><li>• Ha løpende dialog med skulane om utviklingsarbeidet gjennom eit fastsett årshjul.</li><li>• Gje støtte til skulane sitt utviklingsarbeid.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Gjennomføra kommunalt vedteke utviklingsarbeid tilpassa skulen sine faglege vurderingar.</li><li>• Gjennomføra lokalt tilpassa utviklingsarbeid ut frå dokumentert lokalt behov ved skulen.</li><li>• Ha løpende dialog med og rapportering til skuleeigar om stoda ved skulen.</li></ul>



Lesebok frå 1964. Foto: Petter Steen jr.



## 1.5. Forankring i kommunale styringsdokument.



Førde gamle skule 1939. Foto utlånt av Vestavind

**Grunnskulen** (fram til 1969 folkeskulen) er ei av to oppgåver som har vore ein del av den kommunale verksemda heilt sidan lokalt sjølvstyre blei innført i Noreg i 1837. Likevel skulle det gå lang tid før skuleeigarrolla blei klårt definert i lovverket, slik at kommunane ved kommunestyra fekk ei tydeleg plikt til å ha ei heilskapleg styring av grunnskulesektoren. Først ved ei endring av opplæringslova i 2003 blei skuleeigar sine plikter med omsyn til forsvarlege styringssystem definerte i lova (§ 13-10). Etter dette har omgrepet «skuleeigar» blitt nytta i alle sentrale dokument om skuleutvikling. Vi har altså gått frå eit system der innhaldet i skulen og kvalitetutviklinga var eit statleg ansvar og skulebygg og driftsutgifter eit kommunalt, til eit system der skuleeigar (kommune, fylkeskommune og styret for ein privat skule) har fått eit heilskapleg ansvar innanfor lover og forskrifter som er fastsette på statleg nivå.

Stortinget vedtok 19. juni 2020 ein ny § 13-3e i opplæringslova med denne ordlyden:

**«§ 13-3e. Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å arbeide med kvalitetsutvikling**  
Kommunen og fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultata frå nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-4. Som ein del av



*oppfølgingsansvaret, skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av kommunestyret og fylkestinget.*

*Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Elevane skal involverast i denne vurderinga.»*

Den årlege tilstandsrapporten til kommunestyret har til no hatt heimel i § 13-10, andre ledd. Ved lovendringa blir kravet til innhald i tilstandsrapporten endå tydelegare. Samstundes blir det eit lovpålagt krav om at skuleeigarane skal jobba systematisk og kontinuerleg med kvalitetsutvikling. Skuleeigar har ansvaret for å sjå til at skulane sjølv gjennomfører dette arbeidet.



Lesing i friluft i Sveio barnehage. Foto: Aud Nilsen

**Barnehagen** har ei mykje stuttare soge enn skulen. Medan skulen har røter som går meir enn to tusen år attende (i Noreg attende til 1152), blei den aller fyrste barnehagen stifta av den tyske pedagogen Friedrich Fröbel i 1837. Den fyrste norske barnehagen blei etablert i Kristiania i 1890-åra. Den fyrste barnehagen i vårt nærområde blei starta under namnet Haugesunds Barneasyl i 1905 og eksisterer framleis under namnet Anna Nilssens Minne. Barnehagen var opphavelig eit sosialpolitisk tiltak som skulle sikra at born i familiar der både foreldra arbeidde utanfor heimen, skulle få eit trygt og godt tilbod under tilsyn av vaksne. Slik sett var barnehagen eit svar på utfordringane som urbaniseringa og industrialiseringa av samfunnet førte med seg. Barnehagerørsla blei i stor grad driven av kvinner frå dei øvre sosiale laga i folket, og det offentlege var lenge lite engasjert i etablering av barnehagar. Først i 1966 blei det innført statstilskot til barnehagen, etter at det hadde blitt etablert stadig fleire barnehagar i åra etter andre verdskriga.



Barnehage var altså eit sosialt tiltak i byrjinga, men utviklinga har gått i retning av at barnehage no blir sett på som ein del av eit samla utdanningssystem. I 2003 blei partia på Stortinget samde om det såkalla «barnehageforliket» som førte til at vi frå 2009 har ein lovfesta rett til barnehageplass i Noreg. Det er kommunane si plikt å sjå til at alle som ønskjer det, får tilbod om barnehageplass.

Barnehagesektoren er såleis blitt ei lovpålagd oppgåve for kommunane. I 2006 blei den statlege styringa av barnehagesektoren flytta frå Barne- og Familiedepartementet til Kunnskapsdepartementet, slik at samanhengen i utdanningsløpet frå barnehage til skule skulle bli endå tydelegare.



Udir.: Rammeplan for barnehagen, 2017.

Stortinget vedtok ny barnehagelov 19. juni 2020. Lova tek til å gjelda frå 1. januar 2021. **Rammeplan for barnehagen** vil framleis vera ei forskrift til barnehagelova. I rammeplanen finn vi desse føresagnene om vurdering og utviklingsarbeid:

*«Barnehagen skal regelmessig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrivast, analyserast og tolkast ut frå barnehageplanane, barnehagelova og rammeplanen. Hovudformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får eit tilbod som er i tråd med barnehagelova og rammeplanen.*

*Vurderingsarbeidet skal byggje på refleksjonar som heile personalgruppa er involvert i. Felles refleksjonar over det pedagogiske arbeidet kan gi personalet eit utgangspunkt for vidare planlegging og gjennomføring. Det kan også bidra til ein open diskusjon om formålet med, innhaldet i og oppgåvene til barnehagen. Faglege og etiske problemstillingar skal inngå i vurderingsarbeidet. På denne måten kan personalet lære av eigen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk verksemد.*

*Kunnskap om trivselen og den allsidige utviklinga i barnegruppa og blant enkeltbarn er viktig for å gi alle barn eit tilrettelagt tilbod i tråd med barnehagelova og rammeplanen. Trivselen og den allsidige utviklinga til barnet skal derfor observerast og vurderast fortløpende, med utgangspunkt i dei individuelle føresetnadene til barnet og kunnskap om barns utvikling og behov. Erfaringane og synspunkta til barnet skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»*

Kvaliteten i barnehagen og grunnskuleopplæringa er eit viktig tema i dokumentet **«Kommuneplan for Sveio kommune 2020-2032 – Strategisk samfunnsdel»** som blei handsama av Sveio kommunestyre i møtet 15. juni 2020. Språkutvikling og inkluderande barnehage- og skolemiljø er tema som er trekte fram som særleg viktige for å nå målet om god kvalitet i barnehage og skule.

**«Planstrategi for Sveio kommune 2020-2023»** blei vedteken av kommunestyret 15. juni 2020. I dette dokumentet blir gode barnehagar og skular trekte fram som særskilt viktige strategiske element i arbeidet med å nå den overordna visjonen for Sveio kommune;



### *Vilje til vekst og ein god stad å leva*

«*Folkehelseoversikt for Sveio 2019*» blei handsama av kommunestyret 30. september 2019. Kommunestyret fatta då slike samrøystes vedtak:

1. *Kommunestyret sluttar seg til Folkehelseoversikt for Sveio 2019 med dei prioriterte satsingsområda som kjem fram i oppsummeringa; lesedugleik blant born i grunnskulen og fysisk aktivitet i nærmiljøet.*
2. *Folkehelseoversikt for Sveio 2019 skal vera eitt av grunnlagsdokumenta ved den komande rulleringa av planstrategien for Sveio kommune.*

Sveio kommunestyre har altså fatta tydelege vedtak om retninga for kvalitetsutviklingsarbeidet i barnehage og skule. Dette er førande for det vidare arbeidet i planperioden.

## **1.6. Kvalitetsutvikling 2021-2024.**

«*Kva vi ønskjer å sjå, er barnet på jakt etter kunnskap, og ikkje kunnskapen på jakt etter barnet.*» (Johann Heinrich Pestalozzi, 1746-1827)



Vandaskog skule, 1964. Foto utlånt av Vestavind

### **1.6.1. Sams område for kvalitetsutvikling i barnehage og skule.**

- A. Språk, lesing og skriving.** Desse tre grunnleggjande dugleikane blir gradvis utvikla gjennom dei første leveåra til alle menneske, og det er difor viktig at satsingsområdet er sams for barnehage og skule. Vi har omfattande forskingsmessig dokumentasjon på at det arbeidet som skjer med omsyn til språkutvikling i barnehagen, har stor påverknad på elevane si utvikling i lesing,



skriving og munnleg dugleik i grunnskulen. Dette ligg og til grunn for Sveio kommune sin språkplan frå 2018. Teikn på god måloppnåing er mellom anna desse:

- Resultata på nasjonale prøvar i Sveio kommune er minst på same nivået som gjennomsnittet for landet både i 5. klasse, 8. klasse og 9. klasse.
- Resultata på munnleg og skriftleg eksamen i norsk i 10. klasse er minst på same nivået som gjennomsnittet for landet.

**B. Inkluderande barnehage- og skulemiljø.** Det er ein grunnleggjande føresetnad for all utvikling og læring at borna og ungdomane trivst og kjenner seg trygge og inkluderte. Dette er og slått fast i kapittel 1 i rammeplanen for barnehagen og kapittel 3.1 i overordna del av læreplanverket.

Teikn på god måloppnåing er mellom anna desse:

- Elevundersøkinga syner at det er høg trivsel ved skulane i Sveio.
- Elevundersøkinga syner at det er låge mobbetal ved skulane i Sveio.
- Foreldreundersøkinga for barnehagen syner at borna er trygge og trivst i barnehagane i kommunen.
- Det er eit tydeleg fokus på relasjonsarbeid både i skulen og barnehagen, og alle som jobbar med barnehageborn og elevar, er autoritative vaksne.

**C. Overgangen mellom barnehagen og skulen.** Sveio kommune har søkt om å bli teken opp som ny deltakarkommune i *Program for folkehelsearbeid i Vestland 2020-2024*. Sveio sitt prosjekt har fått tittelen «Hallo. Adjø.» og handlar om overgangen mellom barnehagen og skulen. I prosjektsøknaden blir prosjektet presentert slik:

**«Korleis kan vi få til ein trygg og god overgang frå barnehage til skule på borna sine premissar og med reelt samspele med foreldra? Det er gjort mykje forsking på dette temaet. Hilde Dehnæs Hogsnes oppsummerer ein del av forskinga i boka «Barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning» (Bergen, Fagbokforlaget, 2019). Hogsnes refererer til forsking som syner at samarbeidet mellom barnehage og skule om overgangen for borna i mange høve er overflatisk og rutineprega på dei vaksne sine premissar. Blant dei vaksne er det ofte grunnskulelærarane sine verdiar som vinn over barnehagelærarane sine. Vi veit ikkje om dette er stoda i Sveio kommune, men vi vil undersøkja dette. Vi veit heller ikkje kor mykje femåringane blir trekte inn i førebuinga av overgangen til første klasse. Dette kan truleg variera mellom barnehagane. Vi har som mål å utvikla eit system for overgang barnehage-skule der borna er premissgjevarar, foreldra er involverte og der pedagogane i barnehage og skule er likeverdige samarbeidspartar. Vi vil og involvera helsestasjonen og PPT som ressursar i arbeidet med overgangen.**

BTI er eit sentralt verktøy gjennom heile barnehage- og skulealderen. Det er eit viktig mål at vidare implementering av BTI blir ein del av prosjektet. Vi treng kunnskap om kor vi står med omsyn til implementering i dag og setja oss mål for kor vi skal vera når prosjektet er avslutta.

Det vil vera fleire viktige delmål innanfor prosjektet. Sterkare foreldremedverknad vil vera eitt av desse. Vi må få kunnskap om foreldra sitt syn og sine forventningar ved overgangen barnehage-skule, og via foreldra kan vi og få kunnskap om korleis borna opplever overgangen.»

Teikn på god måloppnåing er mellom anna desse:

- Sveio kommune har innan 2024 utvikla og teke i bruk eit heilt nytt system for overgangen mellom barnehage og skule. Systemet er ein del av dagleg drift i både barnehage og skule.
- Overgangen mellom barnehage og skule skjer med tett involvering frå borna og foreldra.
- SFO er ein viktig del av systemet for overgang mellom barnehage og skule.



- BTI er blitt ein naturleg arbeidsreiskap for alle som jobbar med born og unge i Sveio kommune.

### 1.6.2. Område for kvalitetsutvikling i grunnskulen.



Sveio gamle skule. Foto utlånt av Vestavind

**D. Innføring av nytt læreplanverk, fagfornyinga.** Nytt læreplanverk fører med seg omfattande endringar når det gjeld både fagleg innhald og arbeidsmåtar. Ny overordna del seier dette om rolla som den profesjonsfaglege fellesskapen ved skulane skal ha i utviklingsarbeidet: «*Alle tilsette i skolen må ta aktivt del i den profesjonelle læringsfellesskapen for å vidareutvikle skolen. Det inneber at fellesskapen reflekterer over verdival og utviklingsbehov, og bruker forsking, erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målretta tiltak.*» (Kapittel 3.5)

Fagfornyinga er eit skulebasert arbeid som må involvera alle tilsette i skulen. Rektor har ansvaret for fagfornyinga ved sin skule. Skuleeigar skal sjå til at arbeidet blir gjennomført.

Sveio kommune har alt bestemt at nye læremiddel etter dei nye læreplanane i hovudsak skal vera digitale. Overgang til ein skule der tradisjonelle fysiske lærebøker ikkje lenger vil bli nytta så mykje i undervisninga, er og eit viktig element i fagfornyinga. I tidlegare tider har det vore både ein tradisjon og eit offisielt mål i norsk skule at ein skulle undervisa etter læreboka heller enn etter læreplanen. No vil dette ikkje lenger vera mogeleg, og dei nye læreplanane må bli levande dokument i gjennomføringa av all undervisning. Teikn på god måloppnåing er mellom anna desse:

- Innan 2024 er det nye læreplanverket grunnlaget for all undervisning i grunnskulen i Sveio.
- Profesjonsfellesskapen ved dei ulike skulane fungerer som ein reell læringsfellesskap der ein utviklar seg gjennom deling av både røynsler frå praksisfeltet og ny forskingsbasert kunnskap.
- Kommunen sine lærarspesialistar har ei sentral rolle i fagfornyinga ved skulane der dei arbeider.



### 1.6.3. Utviklingsarbeid ved den einskilde barnehagen og skulen.



Elevar ved Sveio gamle skule, 1906. Foto utlånt av Vestavind.

**Lokal utviklingsplan.** Alle skular og barnehagar skal ha sin eigen utviklingsplan som følgjer barnehage- og skuleåret. Planen blir vedteken av styrar eller rektor. Planen skal fastleggja korleis barnehagen eller skulen skal arbeida med desse elementa:

- Område for kvalitetsutvikling som er fastsette i kommunal plan.
- Område for kvalitetsutvikling som er valde av barnehagen eller skulen sjølv, jamfør rammeplanen og ny § 13-3e i opplæringslova.

Den einskilde barnehagen og skulen lagar sjølv lokale delmål og kriterium for måloppnåing.

Lokal utviklingsplan skal sendast til skule- og barnehageeigar ved kommunalsjef snøggast råd etter at han er fastsett lokalt. Planen skal danna grunnlaget for minst to årlege utviklingssamtalar mellom barnehagen/skulen og skule- og barnehageeigar. Skule- og barnehageeigar skal gje ei skriftleg attendemelding til styrar eller rektor om den lokale utviklingsplanen.

Den lokale utviklingsplanen skal evaluerast årleg, slik at røynslene frå det førre barnehage- og skuleåret kan vera ein del av grunnlaget for planen som skal gjelda det neste året.



Frå Sveio barnehage. Foto: Sveio barnehage



## 2. Kompetanseutvikling i barnehage og skule.



Frå Lid gamle skule. Foto utlånt av Vestavind.

***“Knowledge is of two kinds. We know a subject ourselves, or we know where we can find information upon it.”*** (Samuel Johnson, 1709 – 1784)

Alt utviklingsarbeid i barnehage og skule verkar inn på kompetansen i organisasjonen på to måtar:

- Utviklingsarbeid er i seg sjølv kompetanseutvikling, då slikt arbeid fører til at ein ser verksemda frå nye synsvinklar og får ein betre analyse av sterke og svake sider ved barnehagen eller skulen.
- Utviklingsarbeid kan avdekka område der barnehagen eller skulen har for lite kompetanse, slik at det kan vera trond for kompetanseheving for heile eller delar av kollegiet.

Som det går fram av både rammeplanen for barnehagen og overordna del av læreplanverket, skal ein ha stort fokus på kollektiv kompetanseutvikling i både barnehage og skule. Forsking har synt at den tidlegare modellen med at «ein tilsett reiser på kurs for så å koma heim og læra opp kollegiet sitt», har liten effekt. Det er når den profesjonsfaglege fellesskapen ved barnehagen og skulen utviklar kompetansen sin i lag som kollegium, vi kan sjå varige endringar i praksis. Difor vil Sveio kommune leggja hovuddelen av innsatsen inn mot kollektiv barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling.

For å få til gode faglege diskusjonar om utvikling i kollegiet, er det også viktig at kvar einskild medarbeidar får setja av tid til å lesa aktuell forskingslitteratur innanfor fagfeltet sitt. Denne kommentaren blei publisert i tidsskriftet **Bedre Skole** i 2012: «For å kunne diskutere og planlegge sammen med kolleger og andre på et profesjonelt fagspråk, må en lese faglitteratur. Det er det beste argumentet for å lese sakprosa



*og ny forskningslitteratur om skolen. Det krever relevante og gode sakprosabøker i pedagogikk. Innen medisin er det en anerkjent sannhet at om du skal holde deg à jour med ny forskning innen faget, må du lese aktuell litteratur, det er ingen tvil om nettopp det. En undersøkelse blant leger gjennom 15 år viser at en allmennpraktiserende lege bruker 3–4 timer hver uke på faglig lesing (Tønnesson 2008 s. 86, sitert av Kirsti Tveitereid).» Sjølv om denne kommentaren spesifikt omtalar skule, vil det same gjelda for barnehagen.*

Kompetanseutvikling må byggja på ein kombinasjon av røynsler frå praksisfeltet og kunnskap frå forskingsfeltet. Mellom anna difor har kommunen sine lærarspesialistar dette som ei av dei avtalefesta oppgåvane sine: «*Hjelpa til med å spreia ny kunnskap om faget, mellom anna ved å halda seg oppdatert om ny forsking og dela aktuell forskningslitteratur i kollegiet.*»

Forum for Oppvekst i Sunnhordland (FOS) vil framleis vera ein svært viktig samarbeidspartner for å leggja til rettes for kompetanseutvikling innanfor både barnehage, skule og SFO. Utdanningsdirektoratet gjev og tilbod om nettbaserte kompetansepakkar av høg kvalitet som eignar seg både for arbeid i samla kollegium og individuelt.

Sveio kommune deltek i dei nasjonale ordningane REKOM (skule) og DEKOM (barnehage). Sveio kommune samarbeider med andre kommunar i regionen om dette gjennom FOS.

På desse områda vil det vera rett å halda fram med individbasert kompetanseutvikling:

- Rettleiing av nyttilsette nyutdanna lærarar og barnehagelærarar. Sveio kommune har utarbeidd og sett i verk eit toårig program for nyttilsette nyutdanna medarbeidarar med bakgrunn i sentrale avtalar mellom KS, Kunnskapsdepartementet og arbeidstakarorganisasjonane.
- Kompetanse for kvalitet. Programmet vil halda fram til 2025, og det vil vera viktig for Sveio kommune å nyitta ordninga best mogeleg i dei åra som står att. Kommunen manglar framleis ein del formell kompetanse ved fleire av skulane.
- Lærarspesialistutdanninga og lærarspesialistordninga. Sveio kommune har to utdanna lærarspesialistar og to som vil vera ferdige våren 2021. Det vil vera trond for å utdanna fleire spesialistar, samstundes som kommunen vil søkja om å få halda fram med pilotering av ordninga.

### 3. Oppfølging.

Barnehagar og skular følgjer, til liks med resten av verksemndene i kommunen, rådmannen sitt årshjul for planlegging og rapportering på økonomi og ein del andre tilhøve. Rådmannen har i tillegg «Risk Manager», eit system for kvalitetsoppfølging, der ulike rutinar og malar for vedtak forankra i lovverket på dei ulike områda, er å finna.

For å sikra at barnehage- og skuleeigar har god nok kunnskap om kvaliteten og kvalitetsutviklinga i barnehagar og skular, skal vi gjennom året ha desse tiltaka:

- Kvalitetsutviklingssamtalen minst to gongar per år. Samtalen tek utgangspunkt i barnehagen og skulen sin utviklingsplan og resultat frå nasjonale og lokale undersøkingar.
- Tilstandsrapporten for grunnskulen som skal handsamast av kommunestyret.
- Årleg medarbeidarsamtale mellom styrar/rektor og nærmeste overordna.
- Rektor- og styrarmøte.
- Oppfølging på einingsnivå mellom styrar/rektor og personalet.



Det skal fastsetjast årshjul for oppfølgingsarbeidet.

## **4. Aktuelle lover, forskrifter og vedtak.**

Kvalitetsutviklingsplanen byggjer på føresegner som er gjevne med heimel i desse lovene, forskriftene og kommunetyrevedtaka:

- LOV-2005-06-17-64; Lov om barnehager (barnehagelova)
- FOR-2017-04-24-487; Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- LOV-2011-06-24-29; Lov om folkehelsearbeid (folkehelselova)
- LOV-1998-07-17-61; Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
- FOR-2006-06-23-724; Forskrift til opplæringslova
- LOV-2018-06-22-83; Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommunelova)
- Sak KOM 066/20; Samfunnssdelen til kommuneplanen - Utkast til aksept
- Sak KOM 067/20; Kommunal planstrategi for Sveio 2020-2023
- Sak KOM 060/19; Folkehelseoversikt for Sveio 2019
- Sak KOM 070/20; Tilstandsrapport for skulane i Sveio 2020

## **5. Kjenneteikn på god barnehage og skule, innspel frå born/elevar, tilsette og føresette.**

### **5.0. Frå elevar på barnetrinnet.**

- Ein god skule har ikkje mobbing.
- Ein god skule er inkluderande.
- Ein god skule har godt med utstyr i alle fag.
- Ein god skule har eit kjekt uteområde.
- Ein god skule har snille og flinke lærarar.
- Ein god skule har leksehjelp.
- Ein god skule har arbeidsro.
- På ein god skule blir alle vaksne respektert av elevane, og alle vaksne syner gjensidig respekt for elevane.
- Miljøvenlege tiltak på skulen (kjeldesortering)
- Variert, tilpassa og god undervisning.

### **5.1. Frå elevar på ungdomstrinnet.**

- At folk respekterer kvarandre, og at det er godt miljø.
- Inga mobbing.
- Vener.
- Bra ute- og inneområde.
- Ingen fordommar.
- Kjekt med ulike aktivitetar.
- Gode lærarar som gjer det kjekt å læra.

### **5.2. Fire- og femåringar om å vera ein god ven i barnehagen.**

- Smila.
- Gje klem.
- Få noko av dei andre.



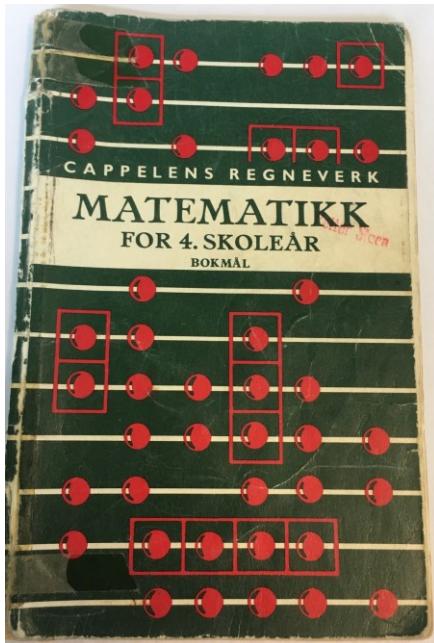
- Halda kvarandre.
- Laga ting saman.
- Leika saman.
- Glade kjensler.

### **5.3. Foreldre om kva dei kan gjera.**

- Delta på kurs som skulen skipar til.
- Vera gode førebilete.
- Gje attendemelding til skulen om dei høyrer noko skulen burde veta.
- Ta tak i ting skulen informerer om.
- Støtta og hjelpa til med skulearbeid.

### **5.4. Tilsette om teikn på god praksis.**

- Lærarane har fokus på lesing og skriving som grunnleggjande dugleikar i alle fag.
- Positiv haldning og fokus på leseglede og leselyst.
- Leiinga ved skulen tek ansvar for at resultat på nasjonale prøvar, kartleggingar osb. blir vurderte opp mot måla for opplæringa i lesing og skriving.
- Dei tilsette er medvitne på elevsyn og sine eigne haldningar og verdiar.
- Skulen/undervisningspersonalet har kultur for erfaringsdeling, samarbeid og overføring av informasjon mellom trinna.
- Elevane lærer om (og er i stand til å nytta) ulike læringsstrategiar når dei les og skriv.
- Stort fokus på psykososialt miljø, førebygging av mobbing og tiltak for å førebyggja mistrivnad.
- Alle grupper tilsette, elevar og foreldre er involverte i Respekt.
- Godt heim-skulesamarbeid.



Kulturminne frå 1966. Foto: Petter Steen jr.



Ryvarden kulturfyr. Utsyn mot nye horisontar. Foto: Ida Kristin Vollum